

Internet ako tok

Peter Gonda

Túto prácu píšem na svojom laptop. Moju koncentráciu vyrušujú známi a priatelia s ktorými komunikujem prostredníctvom ICQ, IRC, alebo Skype. Na pozadí mam pustený browser, kde sa preklikávam, vyhľadávam informácie, alebo strácam čas. Na mojom počítači bežia programy na sťahovanie, prostredníctvom ktorých si sústavne zaplňam disk novou hudbou, filmami či knižkami v elektronickom formáte. Nechávam sa obmývať hudbou, ktorú som stiahol. Sem tam sa pozriem na svoje internetové štatistiky počúvania hudby, prípadne sledujem, čo počúvajú moji známi.

V tomto prostredí sa moja pozornosť neuveriteľne delí a drobí na malilinke časti súčasne bežiacich vlákien - sťahovanie pirátskych filmov a hudby, komunikácia s priateľmi, hľadanie informácií, počúvanie hudby, správa serverov, programovanie.. Som obklopený dátami, stávam sa uzlom v gigantickej sieti jednotiek, ktoré prijímajú, transformujú a ďalej medzi sebou posúvajú informácie.

Princetonský webovský výkladový slovník definuje sieť ako "prepojený systém vecí alebo ľudí" [1]. Siete sú teda systémom prepojení medzi jednotkami, ktoré ich vytvárajú. Môžeme ich rôzne klasifikovať, podľa oblastí záujmu: komunikačné siete v počítačovej vede, sociálne siete v sociológii, v biológii siete proteínových interakcií, siete distribútorov a predajcov, elektrické siete, transportačné siete miest a osídliel. [2]

Najmarkantnejšie zmeny súčasného života spôsobili práve informačne a telekomunikačné siete. Internet ako ďalší stupeň intenzifikácie výmeny informácií, ktorá sa začala vynálezom reči, pokračovala vynálezom písma, tlače, rozhlasu, televízie, sa teda stáva ďalšou paradigmou médií. Môžeme o ňom hovoriť ako o ďalšom stupienku globalizačného procesu, otvárajúcim sa novom trhu, prípadne ho môžeme vnímať ako vznikajúci informačný obal zeme - noosféru, predvídanú Teilhardom de Chardinom ako taviaci kotol informácií a mémov.

Zmeny prinášané komunikačnými sieťami súvisia s vlastnosťami počítačových sietí, ktoré sú redundantnosť, okamžitosť, lacnosť, samorganizácia a decentralizácia. Internet sa ukazuje ako fenomén, predznačujúci novú formu spoločenskej organizácie, fenomén, ktorý kompletne uniká a presahuje akékoľvek doterajšie modely. V slovách Gillesa Deleuza, môžeme Internet opísať ako tok, okolo ktorého sa od jeho začiatkov rozpútava súboj medzi jeho tendenciou unikáť a tendenciou kapitalistického systému nájsť kód, pomocou ktorého by bolo možné tento tok dekodovať a ovládnuť.

Kapitalistický systém a vlastne ľubovoľnú spoločnosť popisuje Deleuze ako takzvaný sociálny stroj: *"Nezávisle od ľubovoľnej metafory, sociálny stroj je vskutku strojom, v tom zmysle, že ma nehybný pohon a podniká množstvo intervencií: toky su rozdeľované, prvky su odpájané zo zreťazení, a časti úloh, ktoré je potrebné vykonať sa distribuuju."* [3] *"Sociálny stroj .. má ľudí ako svoje súčasti."* [4].

V Deleuzovom ponímaní je spoločnosť strojom, ktorý manipuluje a ovláda toky prostredníctvom príslušných kódov, a tak ich organizuje. Toky sú všetkým, čo sa vyvíja, alebo podlieha zmene, prípadne sa šíri v sieti (populácie, počítačov, kníh, odpadových kanálov). Tokom môže byť aj nová móda, alebo štýl účesu:

"Ak má osoba vlasy, jej vlasy sa vyvíjajú cez množstvo stavov: účes mladého dievčaťa je odlišný od účesu vydatej ženy, a je rozdielny od účesu vdovy: existuje celý kód účesov. Osoba, pokiaľ sa o svoje

vlasy stará, sa zvyčajne prezentuje ako narušiteľ vo vzťahu ku tokom vlasov, ktoré ju a jej prípad presahujú a su kódované podľa veľmi rozličných kódov: kód vdovy, kód mladého dievčaťa, kód vydanej ženy..."

Internet sa stal tokom, rizómom tokov, ktorý sústavne uniká akémukoľvek dekódovaniu, transformuje sa a slúži ako taviaci kotol pre vznik ďalších tokov a ďalších rizomatických štruktúr. Jeho decentralizovaná štruktúra znemožňuje hierarchický prístup ovládania, redundancia informácií donekonečna kopírovaných a šírených je nezastaviteľnou lavínou, ktorá podryva samotné základy súkromného alebo intelektuálneho vlastníctva a tým pádom podryva spoločenské základy kapitalistického systému. Aspoň teoreticky.

"Vlády industriálneho sveta, vy unavený giganti z mäsa a ocele, prichádzam z Kyberpriestoru, nového domova Mysle. V mene budúcnosti, vyzívam vás, minulých, aby ste nás nechali napokoji. Nieste medzi nami vítaní. Tam kde sa stretávame, nemáte žiadnu suverenitu."[5]

Týmito slovami sa otvára Deklarácia nezávislosti Kyberpriestoru od J.P.Barlowa, uverejnená v roku 1996. Deklarácia napísaná ako reakcia na prvé kroky národných štátov regulovať Internet ďalej pokračuje:

"Vaše právne koncepty majetku, vyjadrovania sa, identity, pohybu a kontextu sa na nás nevzťahujú. Všetky su založené na hmote, a tu žiadna hmota nieje."[7]

Aj keď je dnes deklarácia braná skôr ako manifest, podarilo sa jej vyjadriť rozsah možností Internetu ako veľkého a nekontrolovateľného média. V čase keď Barlow písal deklaráciu, bola myšlienka súkromného vlastníctva už dlhodobo a pomaly rozpúšťaná v sieti strojov, schopných duplikovať informačné jednotky v priebehu milisekúnd. Počítačové pirátstvo a reakcionárske myšlienky intelektuálneho vlastníctva, slobodné šírenie informácií a snaha hierarchických autorít sveta o ich kontrolu sa však začali zražať čoraz silnejšie.

V súčasnosti na Internete naplno zúri vojna o jeho budúcu podobu. Copyright wars. Milióny užívateľov denne sťahujú filmy, hudbu alebo knižky chránené autorským právom, bez toho aby za tieto kultúrne artefakty platili. Boj prebieha aj na frontách medzi softvérom, ktorý je možné šíriť slobodne a používať zadarmo (open source softvér) a medzi držiteľmi patentov a korporáciami, ktorých zárobok sa odráža od vlastníctva a predávania myšlienok, konzervovaných vo forme patentov. Sloboda šírenia informácií naráža na svoje bariéry u totalitných režimov ako Čína, kontrolujúcich tok informácií medzi domovinou a svetom.

O každej z týchto vojen o budúcnosť internetu by sa dali napísať stovky strán. Predstavujú niečo čo Deleuze opisuje ako moment, kedy sa na tok, ktorý je nedekódovateľný a uniká, rozhodne reagovať represívny aparát:

"V prvej fáze sa rozhybe represívny aparát: ak to nedokážeme kódovať, pokúsime sa to anihilovať. V druhej fáze sa snažíme nájsť nové axiomy, ktoré to umožňujú viac alebo menej dobre dekódovať." [8]

Prvá fáza je momentálne tou najviditeľnejšou v procese dekódovania Internetu. Národne štáty, sa s rastúcou rozhodnosťou angažujú v snahe o usmerňovanie toku informácií tak, aby vyhovovali ich legislatíve, prípadne záujmom trhu. Korporácie a firmy poskytujúce pripojenie na internet zavádzajú dozor nad dátami svojich zákazníkov. Sú zapojené do programov s cieľom uchovávať a archivovať prenesené informácie do databáň existujúcich pre boj proti zločinu alebo terorizmu. Čoraz neskrývanejšie obmedzujú spôsoby prenášania obsahu, a zúčastňujú sa schém na potlačenie internetového pirátstva. Veľké technologické korporácie predávajú svoje technológie a know-how

štátom, ktoré určujú aké informácie budú prístupné ich obyvateľom.

Internet nerástol so žiadnym cieľom alebo zámerom, pirátstvo a sloboda informácií sa v ňom objavili ako jeho implicitné vlastnosti, a práve ich novosť a radikálny rozchod so zákonmi hmotných štátov a spoločností predstavuje línie úniku, zlomy po ktorých je možné presiahnuť až do priestoru v ktorom kapitalistický systém prestáva existovať a nastupuje nepopísaná a nová forma existencie, založená na otvorenom prístupe ku informáciám. Otvorený a slobodný prístup ku dátam je predpokladom pre ďalšiu intenzifikáciu vývoja poháňaného touto pozitívnou spätnou väzbou. Ako reakciu na každú represívnu akciu internet produkuje spôsoby úteku, toky v ňom sa neustále premieňajú a presmerúvajú tak aby sa vyhli kontrolným stanovištiám. A tento cyklus akcie a reakcie sa stáva ďalšou súčasťou ohromne sa zrýchľujúceho technologického a myšlienkového vývoja.

Ide práve o Deleuzovskú druhú fazu prispôsobenia sa kapitalistického spoločenského stroja, ktorá sa pre budúcnosť internetu ako rizomatickej štruktúry, ktorá uniká kapitalizmu, ukazuje najnebezpečnejšia. Deleuzov proces kódovania a dekódovania spočíva v tom, že sa na spoločenský stroj hľadá ako na axiomatický systém, ktorý ku rôznym tokom pristupuje pomocou príslušných axiém, slúžiacich na usmerňovanie, kontrolu a moduláciu. Tok sa nanovo zakóduje, tentoraz zakódovaný axiómami spoločenského stroja.

Konkrétnejšie by sme o axiómach a kódovaní mohli rozprávať ako o procese apropriácie. Apropriácia je, podľa jednej z definícií: *"asimilácia konceptov do vládnuceho rámca ... arogancia, konfiškácia, alebo ovládnutie konceptov."*[9] V iných kontextoch[10], vo sfére umenia alebo kultúry, sa termín apropriácia používa na znovupoužitie myšlienky, prípadne konceptu v inom kontexte. Deleuze však nemá na mysli apropriáciu v zmysle umeleckej inšpirácie alebo kultúrnej alúzie či výpožičky, v jeho zmysle sa spoločenský stroj pokúša o apropriáciu v zmysle ovládnutia a unesenia konceptov tvoriacích tok. Apropriované koncepty sa stanú *"vlastnené, a neprístupné otvorenej interpretácii"*[11], tým pádom neškodne a súce na predaj. Punk ako prúd unikajúci kapitalizmu sa stal jeho súčasťou, bol znovu zakódovaný v reči ponuky a dopytu, rastúcich a padajúcich výmenných kurzov spoločenskej identity.

Internet je na polceste stať sa dekódovaným tokom, smerujúc ku neškodnosti a kontrole. Jeho nebezpečné časti sa počas rekódovania vypúšťajú a Barlowové "vlády industriálneho sveta" sa podľa Deleuza transformujú na "spoločnosti kontroly":

"Kontrolné spoločnosti používajú stroje tretieho druhu, informatické stroje a počítače, ktorých pasívnym nebezpečenstvom je šum a aktívnym pirátstvo a šírenie vírusov. To nie je len technologický vývoj, ale aj hlboká mutácia kapitalizmu."[12]

Práve táto mutácia, Deleuzovské reštartovanie sa kapitalistického spoločenského stroja, robí z príslubu rozsiahlej transformácie spoločnosti len mutáciu systému, ktorý sa s novou sadou axiém dokáže prispôbiť zmenám natoľko, že nebezpečenstvá divoko rastúcich výhonkov rizómu, unikajúcich po zlomoch a líniach úniku sú neutralizované. Za úvahu stojí zistiť, koľko pesimizmu vložil Deleuze do tvrdenia, že kapitalistický systém je negáciou všetkých ostatných spoločenských systémov a zároveň k nemu paradoxne smerujú všetky spoločenské zriadenia. Zatiaľčo sa iné systémy pokúšajú zachovať svoje kódy a kontrolu nad svojimi tokmi, kapitalistický systém sa neustále mení a jeho axiomatický stroj sa rozrastá o ďalšie axiómy, apropriuje a začleňuje cudzie a nepriateľské prvky, mutuje a neutralizuje ich nebezpečenstvá, pretvárajúc ich na deteritorializované komodity.

Deleuze však píše: *"Je nemiestne vyvolávať obavy alebo nádej, treba hľadať nové zbrane. Rizóm môže byť zničený, roztrieštený v danom bode, ale začne odznova na jednej z jeho starých línií, alebo na líniach nových."* [13][14]

Použitá literatúra:

[1] <http://wordnet.princeton.edu/perl/webwn?s=network>

[2] <http://en.wikipedia.org/wiki/Network>

[3] Anti-Oedipus (141-142)

"The social machine is literally a machine, irrespective of any metaphor, inasmuch as it exhibits an immobile motor and undertakes a variety of interventions: flows are set apart, elements are detached from a chain, and portions of the tasks to be performed are distributed. Coding the flows implies all these operations. "

[4] Anti-Oedipus (141)

"The social machine ... has men for its parts."

[5] Le Cours de Gilles Deleuze, Anti Oedipe et Mille Plateaux, 16.11.1971

"If a person has hair, this hair can move through many stages: the hairstyle of a young girl is not the same as that of a married woman, it is not the same as that of a widow: there is a whole hairstyle code. A person, insofar as she styles her hair, typically presents herself as an interceptor in relation to flows of hair that exceed her and exceed her case and these flows of hair are themselves coded according to very different codes: widow code, young girl code, married woman code, etc."

[6] <http://homes.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html>, J.P.Barlow, 1996

"Governments of the Industrial World, you weary giants of flesh and steel, I come from Cyberspace, the new home of Mind. On behalf of the future, I ask you of the past to leave us alone. You are not welcome among us. You have no sovereignty where we gather."

[7] taktiež

"Your legal concepts of property, expression, identity, movement, and context do not apply to us. They are all based on matter, and there is no matter here."

[8] Le Cours de Gilles Deleuze, Anti Oedipe et Mille Plateaux, 16.11.1971

"So, in a first phase, the repressive apparatus puts itself into motion, if we can't code it, we will try to annihilate it. In a second phase, we try to find new axioms which allow it to be recoded for better or worse."

[9] [http://en.wikipedia.org/wiki/Appropriation_\(sociology\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Appropriation_(sociology))

"Appropriation in sociology is, according to James J. Sosnoski, "the assimilation of concepts into a governing framework... [the] arrogation, confiscation, [or] seizure of concepts. ..."

Sosnoski, James J. (1993). "A Mindless Man-Driven Theory Machine: Intellectuality, Sexuality, and the Institution of Criticism", *Feminisms: An Anthology of Literary Theory and Criticism*, p.50. Eds. Robyn Warhol and Diane L. Herndl. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.

[10] <http://en.wikipedia.org/wiki/Appropriation>

[11] [http://en.wikipedia.org/wiki/Appropriation_\(sociology\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Appropriation_(sociology))

"it is recognized by others as 'owned,' not openly available for interpretation."

Strong, Tracy B. (1996). "Nietzsche's Political Misappropriation", *The Cambridge Companion to Nietzsche*, p.125. Eds. Bernd Magnus and Kathleen M. Higgins. Cambridge: Cambridge University Press.

[12] Gilles Deleuze, Postskriptum o kontrolných spoločnostiach, Rokovania 1972 - 1990, Filozofia do vrecka, 1998

[13] taktiež

[14] Anti-Oedipus